СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL Ч. 152. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 1 липня 1932. — VOL. XL. No. 152. Jersey City, N. J., Friday, July 1, 1932. THREE CENTS.

ДЕМОКРАТИЧНА КОНВЕНЦІЯ ЗА ВІДКЛИКАННЯ ПРОГИБІЦІЇ

ПРОГИБІЦІЙНУ ПЛЯТФОРМУ ПРИНЯТО З ОДУШЕВЛЕННЯМ.

ШИКАГО. — Демократична конвенція ухвалила сильну антипрогибіційну плятформу. В ній партія заявляється наперед за відкликання 18-тої поправки до конституції. Далі показує дорогу, як до цього дійти: конґрес мав би сейчас виробити плян поправки до конституції, яка мала би бути піддана під голосування конвенціям по стейтах. Поправка мала би зробити неможливим поворот старого салуну та віддати виріб і торговлю алькоголю під нагляд і контролю стейтів. Федеральний уряд мав би помагати стейтам боронитися перед ввозом алькоголю зпоза границі. Заки це станеться, конґрес мав би змодифікувати закон Волстеда.

Цю плятформу принято по довгій і горягій дебаті, підчас котрої ряд бесідників боронив пропозицію меншости резолюційного комітету, багато лагіднішу від рапорту більшости. Але конвенція була настроєна крайно ворожо до прогибіції й при голосуванню за рапорт більшости заявилися 934 голоси, проти сього 213 голосів. Ухвала стрінулася з гучною демонстрацією, типічною для демократичних конвенцій.

Боротьба між кандидатами загострюється далі. Висунено ще одного кандидата, а то сенатора Ковпленда, і то на випадок, якби перепав Рузвелт.

КОНҐРЕС СПІШИТЬСЯ З РОБОТОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Сенат приспішує свої дебати над невирішеними ще справами, щоби чим скорше піти на вакації. Одинокою перешкодою для літнього розпуску є брак відповідної пропозиції про допомогу для безробітних.

Багато часу заняла сенатови в середу дебата над проєктом закона про надання незалежности Филипинським островам.

СПРАВА ВИКРАДЕННЯ ДИТИНИ ЛИНДБЕРҐА.

ФЛЕМИНҐТОН (Ню Джерзі). — На третій день розправи проти Кертиса, обвинуваченого за зводження на бездорожа пошукувань викраденої дитини Линдберґа, переслухано ріжних поліційних аґентів, які старалися доказати, що якби не фальшиві запевнення Кертиса про його звязки з викрадачами дитини, уряд міг би був попасти на справжніх злочинців. Один з федеральних аґентів виразно признав, що уряд підозріває за викрадення дитини одну банду злочинців.

ДЖУРІ ЗВІЛЬНЯЄ, А ЗЛОЧИНЕЦЬ ПРИЗНАЄТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — У суді повіту Кинґз станув обвинувачений за грабунок театру рухомих образів 26-літній Сем Шульман. Він самий признався, що дістав з грабунку 935 долярів. На розправі заявив він, що признався до вини, щоби покласти кінець страшним побоям поліції. Лікар вязниці зізнав, що Шульмана доставлено до вязниці зі знаками побоїв. Зворушена цими зізнаннями лава присяжних суддів не могла згодитися на однодушний засуд.

Кілька годин по цьому присуді присяжних обжалований признався перед суддею до закиненого йому злочину.

ЦІКАВИЙ ВИНАХІД.

НЮ ЙОРК. — На конвенції Американського Товариства для Інструкторів Сліпих, що відбувається тут від кількох днів, Роберт Навмбурґ з Кембрідж, Конетикот, демострував видуману ним машину, яка „бачить" за сліпих, дозволяючи їм читати книжки, ґазети, мапи й рисунки. Сліпі, що демонстрували машину, говорили, що це буде третій благодатній винахід для сліпих; першим вони називали винахід випуклого друку, а другим радіо.

ТЕЖ НАСЛІДКИ СУВОРОСТИ.

НЮ ЙОРК. — Цілий день бруклинська поліція шукала 15-літньої Анджеліни Ецо та 9-літнього Френка, котрих родичі заалярмували поліцію, боячися викрадення дітей. Діти знайдено нарешті на Куні Айленд. Спали вони на піску, бо забарилися поза години, означені родичами, й боялися вертатись домів.

ДЛЯ ЗУЖИТТЯ БЕЗРОБІТТЯ.

НЮ ЙОРК. — Горожанський комітет для Дозрілої Грамотности в Бруклині віднісся з просьбою до заряду шкіл у Бруклині, щоб цей дозволив йому вживати шкільних кляс і приборів для ведення науки грамотности для дорослих безробітних. У цей спосіб комітет думає використати вільний час безробітних з пожитком для їх будучого життя.

Рівночасно комітет відкликується до громадянства, щоби воно поспішило з жертвами на допомогу для цеї цілі, а саме на оплату вчителів і таке інше. Комітет уважає, що три тисячі долярів вистарчить на покриття коштів шкіл цього літа.

ЗНИЩИЛИ ВИВІСКУ НА ШКОЛІ.

Невідомі справці зірвали зі школи в Уличні, пов. Дрогобич, польську вивіску, покололи її, а на тому місці вчвісили картон з написом: „Домагаємось української школи й української вивіски".

РОЗВЯЗУЮТЬ „СОКОЛИ".

Зборівське староство розвязало „Сокіл" у Ярославичах, який основано 24-го квітня ц. р. Теж саме староство припинило діяльність „Сокола" у Кудинівцях. Мотиви останнього розвязання: не гасять вогню, не роблять вправ, нема гімнастичних проборів.

РОЗВЯЗУЮТЬ „ЛУГИ".

В останньому часі розвязали їх у Глібові та Зеленій (Грималівщина). В обох випадках за те, що, мовляв „не змагають до тієї мети, для якої були засновані".

ДО СУСІДІВ У НАЙМИ.

В селі Водники, біля Галича, існує аж 2 молочарні: українська і польська. Два роки йшла між обома тиха, але завзята конкуренція. Одначе знайшовся чоловічина в особі О. Ляховича (бувший голова читальні й Усусус!), що отворив наново зліквідовану польську молочарню та ще й підписав кавційний вексель, даючи запоруку, що знищить українську молочарню. Цікаве, що всі місцеві Поляки, а навіть поблизькі кольоністи, носять молоко до української молочарні, бо ця більше платить.

ЯК ЖИДИ КОНКУРУЮТЬ.

У Підволочиськах є відомий на цілу околицю лікар-Українець, д-р Хома. Він своєю добротою та совісною працею у своїй ділянці швидко вибився на передове місце між лікарями-Жидами. Але власне тому він стрінувся з великою неприхильністю з боку загалу місцевих Жидів. Коли хтось не знає адреси д-ра Хоми, то й не допитається в місті, бо ні один Жид йому її не скаже.

ЗАЯВЛЯЮТЬ ПРАВА ДО ЧАСТИНИ ЗОЛОТА З ДНА МОРЯ.

До Плімуту (Анґлія) прибув корабель з першою частиною золота, яке дістали нурці з пароплава „Єгипет". Цю частину золота оцінюють на 875,000 долярів. Та це золото приарештовано на домагання французької ратункової компанії, яка кілька років тому нібито знайшла була пароплав „Єгипет", але не змогла з нього дістати золота.

ЗАСТРІЛИВ ТЕСТЯ И ШВАҐРА.

28-літній Ф. Д. Ґовдій із Гемилтона, Онт., мав розвестися зі своєю дружиною. Саме того дня, як мала відбутися в суді розводова справа, Ґовдій прийшов до дому, де мешкала його жінка з дитиною. Як прийшов до хати, застав у ній лише батька жінки. Між ними прийшло до сварки, підчас якої Ґовдій витягнув револьвер й вистрілив у тестя. Цей упав трупом. На вистріл надбіг син тестя. Ґовдій вистрілив до нього й тяжко поранив. Повідомлена поліція кинулася в погоню за вбивником, який відбіг недалеко й двома вистрілами з револьвера відобрав собі життя.

ЗАПЛАТИЛИ ЗА ПОБИТТЯ ХЛОПЦЯ.

Недавно подали ми вістку, що в Уличні, пов. Дрогобич, учителі Броніслава Екертувна і Юзеф Ґалянт побили хлопця Івана Риґуса. Батько пошкодованого хлопця хотів звернутися на судову дорогу, але вчителі його зацицькали і заплатили йому 30 зол. Цю справу подано до відома шкільного інспектора, але він навіть пальцем не кивнув.

БЛУДНИЙ СИН.

Різник Петро Гавт виїжджав зі Львова й дав своєму синови Станисловови передати жінці готівку 4,000 зол. Синок замісць домів поїхав до „Ельдорадо" при вул. Шайнохи, де у веселому товаристві перебув три дні й протратив 1,500 зол. Четвертого дня поїхав блудний синок з усім товариством на чолі з власником льокалю автом до Янова. Там дігнав його батько, відібрав ще 2,500 зол. і віддав усе товариство поліції. По слідстві випустили всіх на волю, тільки блудний синок остався в тюрмі, бо батько жадав, щоби синка строго покарати. Весела забава скінчиться сумно в суді.

ЧИЖ ПАНЩИНА?

В Петликівцях Старих, пов. Бучач, будується польський народний дім. До роботи при цій будові запрягають наших селян, яких війт покарав адміністраційним порядком на арешт.

НОЖИЦЯМИ ВБИВ МАТІР.

У Свентоховіцах буля Королівської Гути 46-літній гірник Роман Кокот убив старенькy матір ножицями за те, що вона не хотіла дати йому грошей.

ВИБРИКИ ДЕҐЕНЕРАТА.

Минулого року в літі кружляв по вулицях Варшави деґенерат, що гострим ножем розрізував жінкам сукні. Протягом літа наподіяв він таким робом шкоди кількасот жінкам. Поліції не вдалося його знайти. Цього року таємничий злочинець почав знову свою божевільну роботу. До варшавських комісаріятів зголошуються жінки, яким цей осібняк розрізував у трамваї сукні.

ДВА ЩАСЛИВІ ІТАЛІЙЦІ.

Два італійські шахтярі, Педро Массі й Армандо Ваіт, відкрили багаті жили золота в місцевости Напо в східній части Еквадору. Вони експльоатуватимуть ці терени, як лише спровадять машини та одержать концесію.

ЩО ЗНАЙДЕНО В ХАТІ КРІҐЕРА.

У помешканні самогубця Кріґера в Стокгольмі переведено ревізію, яка покінчилася цікавими знахідками. В шуфлядах писального стола Кріґера знайдено справжній ювілерський маґазин дрібних предметів із золота та дорогих каменів. Кріґер купував їх десятками, щоби мати постійно під руками готові подарунки для своїх гостей та знайомих. Кожна з тих „дрібничок" коштувала кільканацять або кількадесять тисяч. Помешкання Кріґера влаштоване надзвичайно розкішно. Між іншим Кріґер велів у ньому влаштувати зимовий огород.

ПОЛЬСЬКО-КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ.

У звязку з греко-католицькою й православно-українською акцією на Волині латинський епископат зміцнив і свою акцію серед польської інтеліґенції. В Луцьку заложено „Інститут Католицької Акції", який має своїм завданням одержати поміч для духовенства від польських дворів. Головою інституту біскуп Шельонжек призначив дідичку Ганну Потоцьку (з Четвертинських).

ЗАРОБИВ 175,000 ДОЛЯРІВ НА ЧИЩЕННЮ ЧОБІТ.

Підчас одної судової розправи у Ґвайт Плейнс, Ню Йорк, показалося, що італійський іміґрант Пієтро Єрарді зложив зі свого бизнесу чищення чобіт маєток вартости 175,000 долярів. Прибув він з Італії 52 роки тому без цента.

ПОХОВАВ ЖИВУ ЖІНКУ.

43-літній Іван Козун, робітник у відливарні в Мускіґон, Міш., був недавно арештований за вбивство своєї жінки. На суді признався, що минулого року в жовтні вдарив свою жінку молотком у голову, а коли приголомшив її, викопав у курнику яму і кинув її до неї. Коли жінка в ямі прийшла до себе і запитала його, де вона, то він відповів, що в шпиталі. Вітак ще раз ударив її і таку, приголомшену, засипав сміттям, землею, зрівнав і на тому місці дав цементону підлогу.

ЗАМОРИВСЯ ГОЛОДОМ У ТЮРМІ.

Вилфрид Буланже, 24-літній молодець із Монтреалу, зістав арештований за побиття свойого батька. В тюрмі почав він голодівку. По 11-дневній голодівці він так ослаб, що його відвезено до шпиталю. Одначе і в шпиталі не могли присилувати його до заперестання голодівки. Він заморився голодом на смерть.

НАЙБІЛЬМА ТАМА СВІТА.

Найдовшою і водночас найбільшою тамою світа є тама Сенар на Блакитньому Нілеви в Судані. Її будову почали в 1921 р., а покінчили в липні 1925 р.

Ця величевна конструкція є довга 3,000 м., а її висота сягає до 40 м. Тама задержує 560,000,000,000 літрів води. Будова цього ґіґанта коштувала 43 міліони долярів. Тама Сенар в середущій масі мурована; по боках частинно мурована й частинно виповнена землею. Має 150 шлюз, що служать до реґулювання скількости води, яка служить до наводнювання рівнини Джезіра, котрої частина, що має 1,200,000 гектарів поверхні, надається до управи бавовни.

НАЙМЕНША ЖАРІВКА.

Сучасна техніка будує направду архитвори в обсягу прецизійних знарядів. До чудес новітньої техніки треба зарахувати жарівку, яку недавно сконструували в заведеннях покійного Едісона. Є це найменша жарівка у світі. Її величина сягає заледви розмірів половини зеренця рижу, та мимо цього функціонує вона зовсім добре й видає ясне світло. Такі жарівки можуть мати велике применення в медицині, а іменно у випадках дифтерії в маленьких дітей, коли заходить потреба прослідити як слід хворі віддихові проводи.

УКРАЇНСЬКЕ МАСОВЕ ВІЧЕ В ОБОРОНІ ПРАВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЦІ МІСТА ЛЬВОВА ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОЇ АНТИУКРАЇНСЬКОЇ ШКІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — 12 червня тут відбулося всенародне українське віче, скликане Народньою Орґанізацією Українців міста Львова. Велика саля Товариства ім. М. Лисенка була виповнена по береги учасниками віча, переважно міщанами Українцями міста Львова. На вічу виголосили реферати: 1) посол д-р С. Біляк „Про політичне положення українського народу", 2) пос. Дмитро Великанович „Нові шкільні закони й українське шкільництво" і 3) ред. Гриць Гладкий „Значіння орґанізації". Головував на вічу адвокат д-р О. Марітчак, секретарювали пп. Баран і Маційович. Віче ухвалило такі резолюції:

1) Протестуємо проти накидування законів, які обмежують українське державне й приватне шкільництво, як це сталося в 1924 році через мовні закони й у 1932 через устрій шкіл. 2) Домагаємося скасування утраквітизму в народніх і середніх школах, як шкідливого під оглядом педагоґічним і національним. 3) При введені нового устрою школи жадаємо введення належного числа 5. й 6. кляси в народніх школах та ліцеїв з українською мовою навчання. 4) Уможливити українській дітворі з сіл доступ до середніх і фахових шкіл. 5) Домагаємося введення ліцеїв, середніх і фахових шкіл з українською мовою навчання в такому числі, як є відсоткове відношення українського населення до цілого населення Польщі. 6) Протестуємо проти усунення українського вчительства зпоміж нашої дітвори в державних школах, а накидування нам учителів чужих, які не знають і ворожо ставляться до української мови. 7) Взиваємо громадян української національности орґанізувати кружки „Рідної Школи", ріжні бібліотеки, захисти, садки й бурси по всіх громадах. 8) Взиваємо українське громадянство розвинути масову акцію за допомогу „Рідній Школі".

ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО „РІДНОЇ ШКОЛИ".

ТЕРНОПІЛЬ (Західня Україна). — В неділю, 12 червня, тут відбулося величаве свято „Рідної Школи". У цьому святі взяло участь усе свідоме українське громадянтво з Тернопільщини й з самого Тернополя. Участь 59 громад тернопільського й микулинецького судового повіту була імпонуюча. Такої величавої маніфестації Тернопіль у повоєнних часах не бачив.

Назагал у поході брали участь понад 15,000 селян, міщан, робітників та інтеліґенції. Правильно зорґанізованим воєнним ладом у святі пройшли 8,056 піхотинців і 1,060 кіннотчиків. Марші й українські національні пісні грали 16 орхестр, що були в поході. На майдані „Сокола" в присутности 10,000 глядачів відбулась академія на честь „Рідної Школи". Підчас академії співали вісім хорів злучених в один величезний хор під дириґуванням В. Менцінського з Тернополя. Хорам акомпаніювала теребовельська орхестра під проводом п. Козака, яка потім сама відограла твір нашого славного композитора М. Гайворонського „Стрілецьким шляхом". Після того розпочалися руханкові вправи учеників та учениць „Рідної Школи". На закінчення всі учасники віча під згуки орхестр та в супроводі хорів відспівали український національний гимн „Ще не вмерла Україна". На тім велике й пропамятне свято скінчилося.

УМЕР МОДЕСТ ЛЕВИЦЬКИЙ.

ЛУЦЬК (Волинь). — На 66 році життя вмер відомий старий український діяч і письменник, лікар Модест Левицький. Покійний помер у Луцьку 16 червня, в тридцять пять-літню річницю його літературної діяльности.

Покійний майже пятьдесять років свого свідомого життя віддав на служення ідеї визволення свого рідного народу з духової та політичної неволі. За свого життя він зазнав багато переслідувань зі сторони царської поліції, а останні роки від польської адміністрації.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ РЕВІЗІЇ ВЕРСАЙСЬКОГО МИРА.

ЛЬОЗАННА (Швайцарія). — Німецька делеґація на конференцію по репараціям і міжнародним боргам несподівано заявила офіційно домагання ревізії Версайського мира. Ця заява канцлера фон Папена зробила враження нагло вибухлої бомби, що сполошила всіх, а передовсім Французів.

Німеччина тепер домагається повної ревізії Версайського мира та викреслення з мирових договорів клявзулі про вину Німеччини за вибух війни 1914 р. Разом з тим фон Папен заявив, що вже треба нарешті остаточно припинити розмови про плачення Німеччиною репарацій, яких вона ніколи не буде платити.

Мек Донелд робить героїчні зусилля, щоб якось вратувати конференцію від повного краху й хоче знайти вихід з тяжкої ситуації.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише ув т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи". Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДІТОЧІ ВАКАЦІЇ

Цими днями кінчається наука в американських школах і міліони дітей підуть на кількатижневі вакації. Це відразу створює свого роду проблему для їхті родичів: маючи кілька годин менше заняття на день, діти шукають чогось, щоб ним занятися свій мозок і руки.

Є це спеціяльна проблема американського життя, або, радше сказати, проблема новочасного життя в місті. Хто живе на селі, цеї проблеми не знає. Дитина, покинувши школу, стає сейчас у ряд робітників родини, працює на полі, в городі, чи в хаті, помагає родичам і вчиться працювати.

Зате дитина великого міста такої нагоди прожити вакації на корисній і пожиточній, а часто й приємній роботі не має. Вона майже ніколи не може помагати свому батькови-матери в роботі. Дістатиж роботу поза роботою родичів майже неможливо.

Навіть як це було можливе в звичайні роки, коли роботи йшли гарно, коли було досить роботи для дозрілих і молодих, то цього не можна сподіватися цього року, в час безробіття, коли навіть старші, дозрілі, практиковані робітники не мають заняття. Тепер справді дитина не може знайти ніякої роботи. Навіть як у звичайні роки вона могла помагати родичам удержувати чисто хату, то цього року й цього вона не може ждати, бо родичі самі не мають роботи поза хатою.

Не маючи заняття ні в школі, ні поза домом, дитина нудиться, а відтак з нудів шукає заняття для свого мозку й рук. Та відомо, дитина досвіду не має і в тому виборі не все вона щаслива. Робить вона часто похибки й часто не вибирає собі заняття, яке є гарне й пожиточне, а що найменше — нешкідливе. Часто з самих нудів дитина пускається на річи, шкідливі для здоровля, ба навіть небезпечні для життя.

Ці недостачі дитини можуть направити родичі пильним слідкуванням за дитячими вакаціями та поправлюванням їх. Як в цілому захованню супроти дітей, так спеціяльно в цьому треба великого такту. Обмежати дитину суворими заборонами непорадно, бо дитина може проти цього збунтуватися та з бунтарства робити відтак навмисно те, що інакше вона робила би лише з незнання. Одначе поза цими суворими способами є ще багато інших способів: добре слово, порада, а передовсім приклад. Ними можна дитину вхоронити від нещастя, та помогти їй занятися чим пожиточним і гарним.

ЄЗУЇТИ МОСКОВЩАТЬ БІЛОРУСИНІВ

Цей наголовок здивує неодного з шановних читачів. Таж досі ми чули й читали лише про те, як Єзуїти, ця вірна гвардія союзного з Польщею папського Риму — помагали лише в **польонізації Українців та Білорусинів**. Але показується, що Ватикан прямує передовсім **до своїх власних** цілей і там, де розходиться про їх досягнення — він лишає на боці інтереси свого союзника. Так отже й тепер, коли він готується до своєї „місійної" роботи на областях большевицької, недалекої вже до розвалу держави — йому важніші 130 міліонів ніж 20 міліонів етнографічної Польщі. Ось і приклад:

Сорок сім польських дідичів слонимського повіту на Білій Руси предложили недавно латинському архиєпископови Ялбжиковському у Вильні про- памятне письмо, котре подаємо тут в дословним перекладі, яко незвичайно характеристичне:

„Достойний Архипастирю!

„Кожда грудка землі в Твоїй розлогій архиєпархії пересякла польською кровю, пролитою в обороні Святої Католицької віри й батьківської мови, а Твоя столиця була обсаджена то мучениками за віру й вітчину, то зрадниками, котрі помагали займанцикам у їх прямуванню до знищення віри й мови нашої та самого нашого народу.

„По більше як сто пятьдесятьох роках неволі „вибила година, призначена Провидінням для визволення Польщі", її вороги лягли повалені, а вона, відбудувавши самостійність, злучилася разом, а памятаючи (?) на давні свої блуди, постановила прямувати до єдности (!) й окружила сердечною (?) опікою православну людність „кресів", серед котрої живе ще память про приналежність до католицької церкви й давньої польської держави. Розпочався отже серед неї живий рух у напрямі латинського костела та польськости. (То значить, що розпочалася тепер горяча латинізація й польонізація! — І. Л.)

„На жаль, **станула тому на перешкоді діяльність отців Єзуїтів східного обряду**, котрі, переняті благородним бажанням позискання нещасного російського народу для католицької церкви, але не знаючи нашого краю й психольогії його людности та блудно ворогами Польщі поінформовані про нібито ненависть Білорусинів до всього, що польське — **розпочали нерозважну русифікаційну роботу.** Іменно вони ведуть пропаганду на річ нової унії в російській мові, а через те гамують консолідацію польської держави, котра від віків є вірною Апостольській Столиці, та приготовляють у нашій державі російську ірреденту.

„Хоч та робота виходить з цілком інших причин, то всеж таки щодо свого змісту є властиво продовженням русифікаційної роботи Мілютина, Муравєва, Жилінського й Сенчинського.

„Вона приносить дуже сумнівний пожиток для католицької церкви, а робить велику шкоду польській державі.

„Ми бачимо з історії переслідування унії й латинського обряду у нашім краю, що відпорність унітів була значно меншою, ніж відпорність католиків латинського обряду, помимо того, що перед сто роками одні й другі стояли під впливом польської культури та по польському розмовляли й молилися. Як отже можемо відпорними будуть на випадок усталення нормальних умовин у Росії ті отцями Єзуїтами зрусифіковані нові уніяти!

Знаючи минувшину, годі сумніватися, що серед тої части російського православного духовенства, котра з тих чи з інших причин приступила до унії, знайдеться при зміненім положенню в Росії неодин послідовник Семашки, котрий возьметься до тої легкої роботи. (Епископ уніятський Семашко помагав перед стома роками привернути унітів на Білій Руси до православя. — І. Л.).

„Не є без значіння й та обставина, що отці Єзуїти, переняті своєю місією, а не знаючі білоруської вдачі, — перецінюють висліди своїх старань і тому **числять уже на десятки** тисяч число навернених на унію. Це **виказав** довідно останній спис людности, бо в селах, в котрих отці Єзуїти обчислюють своїх вірних на десятки і сотки, майже всі вони зголосилися яко православні. Якаж велика ріжниця є між цим і тими успіхами, котрі осягнули латинські священики, як по толеранційнім указі з 1905 р. так і за польських уже часів. Їх парафіяни, відорвані від православя тревають тепер непорушно у своїй латинській вірі та голосно й урядово про це заявляють.

„Та горяча, але занадто поспішна пропаганда отців Єзуїтів є шкідливою й для польської держави й для католицької церкви, а то тому, що, розбуджуючи серед православних фанатизм, збільшує їх відпорність, а через примоловування не все відповідних метод викликує компромітуючі конфлікти не лише з православними, але й з латинниками, котрих дражнить русифікація, викликуюча так багато тяжких і сумних споминів.

„По нашому переконанню, є це пуста надія, щоби замучуваний тепер російський народ перейшов на лоно католицької церкви, хоч ми очевидно з цілого серця цього собі бажаємо. Ми однак не є сліпі й бачимо, що відповідним тереном для такої пропаганди є Росія, а не польські землі, на котрих живе лише незначне число Росіян. Нам здається отже, що отці Єзуїти зробили би відповідніше, коли би вже тепер удалися до Росії й там провадили унійну пропаганду, до котрої є знаменито приготовані, бо знають знаменито російську мову, а цілком не знають білоруської, а часто й польської. Вибираючись до Росії, повинні би взяти собі за приклад тих польських і галицьких католицьких ксьондзів, котрі по знесенню на Холмщині унії в 1873 р. ішли в перебранню та, не зважаючи на небезпеку, межи переслідуваних там унітів.

„Достойний Архипастирю! Почуваючи себе щасливими, що Епископську столицю Гриневецького й Зверовича, засланих Москалями за спротив проти русифікації костела, — обняв власне Ти, вірний син костела й одночасно горячий патріот, — віримо, що зволиш прихилитися до нашої горячої просьби та представиш Святійшому Отцю кривду, яка діється польській державі й народови. Він же був представником попереднього Папи в Польщі тоді, коли вона змагалася з ворогами віри й суспільного ладу і він тоді підбадьорював нас і заохочував до витревалости. Зволь отже зложити до його стіп нашу горячу, а покірну просьбу, щоби наказав отцям Єзуїтам спинити пропаганду східного обряду на наших кресах і полишити опіку над охочими до повороту на лоно католицької церкви священикам латинського обряду".

—o—

Ось як звучить пропамятне письмо сорок сімох польських дідичів лише з одного білоруського повіту, котрим, як бачимо, ходить **не так про унію**, яко таку, як радше про **польонізацію** Білорусинів.

Та ми дуже сумніваємося, щоби це меморандум щонебудь помогло.

Папський Рим має свої власні цілі: він завсіди наперед добре змірить, заки вріже, а коли він своїм Єзуїтам цаказав запустити величезні бороди та натягнути ряси з широкими рукавами, щоби лиш подобали на православних московських батюшків — то він вже добре знає, що робить.

Колиж він розігнався до такої основної акції та готує собі чорну зачіпну армію з цілком спеціяльним призначенням: пригорнути до його кохаючого серця тілесно й духово большевицьким терором виснажену людність — то це знак, що він серіозно числиться з недалеким розвалом Сталінської імперії. Адже, Рим знаний є зі своєї знаменитої шпіонажі, а матеріяльних засобів на це ще богоугодне (по його думці) підприємство у нього також не брак...

Іван Левинський.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На визвольну боротьбу.

В додаток до оголошеної збірки Н. Скрипця, що вміщена в „Свободі" ч. 149, Н. Скрипець просить вмістити імена тих, що зложили йому $5 на визвольну боротьбу.

І. Височанський та **М. Дуфрин** дали по **$1**; **М. Кондрат, О. Химій, І. Оса** та **І. Чудик** по **50 центів**; **А. Шеремета, Т. Присташ, М. Яворський** та **М. Кебду** по **25 центів**.

Остап Крайдільський.

ПІД ТЮРМОЮ.

(Присвята Голоядови й Пришлякови).

Того дня місто говорило про них.

Від ранку мандрували поспішно з уст до уст моторошні слова:

— **Сьогодні вполудне їх вішатимуть!**

Пянили вдовілям мізки наїздників, кервавили серця поневолених.

Голодна шибениця скавулила.

— — — — — — —

Люди товпилися під муром вязниці.

Це були односельчани обох засуджених, що їх ще досвіта пригнав сюди голос серця. Вони збивалися в гуртки й сумно, півголосом перешіптувалися між собою. І в жахливому дожиданні неминучого раз-у-раз глипали в бік високого муру.

Тихі зітхання, слова й півслова єдналися в дивну пісню, що безугонку гомоніла, там неначе далекий шум водопаду.

Тільки вряди-годи вибивався з цеї несвітської пісні ридання жінки одного з засуджених. Вона куняла навколішки **під муром** і тулила до нього свою втомлену голову. Двойко дітей заляканo — цікаво розглядалися довкруги. Вони не розуміли, що діється з матінкою, й то смикали, то гладили її сорочку.

Були там і ті, що їх пригнала сюди кровожадна цікавість. Вони самопевно вештались там і посміхалися глумливо.

Заскрипіли залізні ворота.
— Рідня засуджених! — сухо залунав поклик.

Під муром стало тихо мов на цвинтарищі.

— — — — — — —

І знов заскрипіли ворота й крізь них витягнули жінку з дітьми.

Вона голосила несамовито.

За муром вершилася жертва.

Хтось затулив нещасній матері рота долонею.

Вуха людей під муром насторожилися.

Ураз ізпоза муру вистрибнули ластівкою три слова:

— Хай живе Україна! Рванулися вони пронизливо, неначе силуючися полетіти з тюрми кудись далеко, у безконечну свободу.

Та щось не пускало їх звідтіль і вони без упину лунали над вязницею. І без упину вбивалися в уха людей, що мовчазно наслухували там під муром.

Хтось шепнув:
— Повісили!
Його люто зацитькали.

— — — — — — —

Над тюрмою манячили дві прозорі постаті в розхристаних, помараних кровю сорочках. Витягали кудись жилаві руки й спровола корчили пястуки.

А люди під муром вязниці задивилися на них і намагалися збагнути мовчазну мову прозорих тіней.

І збагнули: — Приказ!

І всі, як один, затиснули пястуки й глянули туди, куди їм велено. Простували жилаві рамена й спровола давили в мозолистих долонях якусь велику постанову.

А ці, що прийшли були туди задля кровожадної цікавости — не бачили нічого. Вони не бачили прозорих тіней над тюрмою, що витягали кудись скорчені пястуки. Вони не помітили навіть цього, що люди під муром теж затиснули пястуки.

А люди стояли ще довго під муром і вбивали собі в мізки приказ тіней.

— — — — — — —

...із чорнозему підводиться без упину мозолистий пястук. І корчиться.

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(19)

— Може й ждете на це питання, щоби мене висміяти? А може чути його не хочете, щоби мене не оскорбити вашою відповідю?

— Може помиляюся. Може то тільки зарозумілість піддає мені таку гадку. Та як з доброго вгадую, то вам нічого боятися. Можете питати цілком сміло.

Кажучи це, дівчина ще сильніше притулилася до його рамени. Стефан, так нею осмілений, зачав:

— Панно Сальцю! Від коли я вас пізнав... мені так весело, так легко на душі...

Далі не знав, що сказати.

— Який ви нудяр, який ви трус! — відповіла. — Хто видів так заходити манівцями. Я просто не розумію вас.

— Отже скажу вам отверто. Ви мені дуже подобаєтеся. Я вас люблю.

— Гм, гм. — З вдоволення аж підскочила, ідучи. — Ну? І що з того? що з того?

— На такі питання лиш вы годні відповісти, панно Сальцю. Що з того вийде, лиш ви можете сказати і рішити.

— Я? — спитала, подаючи одному глянуло пристрасно в очи. йому руку, котру він крадьки притулив до уст. — Це не в моїй силі рішити... Чи ви про це вже балакали з мамою? Чи мама вже позволила сам освідчитися мені?

— Ні. Я вперед хотів знати, що ви скажете. Як би ви сказали ні, то вже й з мамою не треба би балакати.

— То зле, то дуже зле. Треба було зачинати від мами. Тепер не згадуйте мамі ні словечка про це, що ми вже змовилися. Лиш намагайтеся позискати для себе маму. Потім я вже з мамою буду обробляти тата. Лиш беріться до роботи скоро і зручно, бо попереджаю вас, що тато має велику охоту дати мене Рудецькому. Він син великого приятеля тата і має якесь задовження сільце. Зробіть як найскорше у нас візиту. Мама вже зміркувала, що ви про мене думаєте. Мабуть не буде вам противна, бо не перестерігає мене, щоби я не давала себе збаламутити.

Прощаючися з товариством під брамою хати Сальки, Стефан сильно стис її руку. Одно

В товаристві був також Петро. Тепер вони оба ще вступили до каварні на чорну каву.

— Тітка балакала зі мною про тебе, — промовив Петро. — Як прийдемо до хати, то розкажу тобі, що балакала.

Стефан не хотів ждати. Такий був цікавий, що казав собі сейчас розповісти.

— Ти зробив на старій досить добре враження — сказав Петро. — Гризе її лиш одно, що ти „Русин". Хоч щодо того, то, як каже, вона „вирозуміла".

— „От" — каже вона — „ти Русин і твій батько Русин, а проте вам обом не можна нічого закинути. І між Русинами трапляються порядні, чесні люди".

— А то свиня, не баба! — крикнув Стефан. — Ти вислухав це спокійно, в очи не плюнув?

— Дурний бабі, це й тітці, плюнути в очи?... Не горячися, лиш слухай далі, бо то противне буде балачка... Отже, вона гадає, що виймково й ти порядний Русин. Тільки одно непокоїть її. Рудецький „оклеветав" нас обох, що ми між собою „говоримо по руськи". Також самій старій здається, що чула, як ти забалакав до мене по „руськи" і я тобі по „руськи" відповів. Їй це дуже, дуже не сподобалося. Боїться, чи ти, не закаптурений Москаль і чи тихцем не тягнеш до шизми. Вона не годна збагнути, як інтелігентні люди можуть так компромітуватися, послугуючися між собою „руською" мовою. Я пояснив їй, що тепер між інтелігентними Русинами завівся такий звичай, та вони дуже часто послугуються руською мовою. На це вона:

„Дуже сумне свідоцтво даєш ти. Це лиш доказує, що московщину і шизму у нас ще не цілком винищено. Ніхто не жадає, щоби Русини відрікалися свого. Най вже собі й до церкви ходять, як не годні жити без „Господи помилуй". Та нехай не говорять по хлопськи. В інтелігенції принята мова польська, то чогож понижуватися до хлопства?! Ось, твій тато, твій стрийко. Вивсі Русини. І до церкви ходите і руські свята святкуєте, та дома всі говорите по польськи. А чому? Бо ви не Москалі! Мене дуже розсердило, коли я вчула, що ви оба балакали з собою по хлопськи. Радше не хочу, а чув і про це ще мені Рудецький. „Я маю" таку ненависть до Москалів, що ніколи не приняла би в дім татового Русина. Щоби ви не важилися більше балакати тим московсько-хлопським жаргоном!"

Аж тепер Стефан не знав, що з собою зробити. Йому чорно зробилося в очах, слухаючи Петра.

— Розступися, сира земле! — погадав. — Наробив я собі. Хоч бери шнур та вішайся. В таке болото вліз. Тепер ні вперед ні назад. Де ті люди виховалися?! Політики в них, то батяри; порядний Українець... говорить по польськи... Одна легковажить собі і висміває те, що мені найдорожче; друга забороняє мені говорити по українськи та змушує мене також з Українцем балакати найненависнішою мені на світі мовою. І все те вже тепер, заки впустять мене до свого дому, коли ще не мають до мене найменшого права!... І вони може думають, що я все те стерплю? Що зрезигную з цього, про що мріяла моя душа, відколи навчилися мислити? Що подопчу найдорожчі і найсвятіші мої ідеали і буду думати лиш про домашнє, родинне щастя; про карієру? Що схудобію так, як вони самі?! І для кого все те? Для пари очей дівочих, для кокетки!... Та ще й попри ту підлість зробив би я друге свинство. Там тужить за мною дівчина, котрій рівної нема під сонцем, для котрої найсвятіше все те, що і мені святе. І я мав би покинути її лиш тому, бо в тої другої гарніші очи і вона вміє кокетувати? Тому, що з кухні Сальки залітає запах панської печені? Тому, щоби з чоловіка зійти на пана?! О!... Як близько я вже був над пропастю. Який я вже вдячний, ви, польські гуси, що ви ще завчасу і в цілій своїй наготі показали свою мерзоту!

Стефан став тепер жалувати, що замовив новий та дорогий, сальонний одяг на те, щоби як слід запрезентуватися у Добринських.

— Як то добре, що я ще не зірвав з Галею. Цебто, добре, що вона ще не знає про мій намір покинути її. Не треба буде перепрошувати.

Рішивши зірвати з Полькою і назад причалити до Гальки, Стефан загадав зараз завтра написати до неї. Зажурився, бо не знав, що було в останнім її листі до нього. Не знав, бо того листа цілком не читав. Знищив нечитаний, ідучи до Ляшки.

Тепер Стефан потерпав написати щось таке, з чого Галька пізнала би, що він її листа не читав.

— Вона й підозрівати не сміє мене, що я так зробив з її листом. Коби то можна було зі сплювачки вибрати попіл з її листа, очистити його і назад в лист замінити... Пропало! Найліпше буде, як цілком коротко напишу, що до неї приїду... Або ще ліпше буде, як зателеграфую.

Вдоволений, що знайшов вихід з прикрої ситуації, уснув. По всіх тих своїх клопотах бодай раз добре виспався. Рано вже не було на нім і сліду вчорашньої злости і зневіри. Успокоївшися цілком, зачав поволи приходити до переконання, що він вчора надто чорними красками малював своє положення.

(Дальше буде).

Даймо змогу „Рідній Школі" в Старому Краю наладнати широку постійну мережу станиць рідного національного виховання на українських землях.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДО УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І КАНАДІ

Життєві невзгодини, доймаючі недостатки, умовини, що нарушували людську гідність, приневолили частину українського народу полишити свій Рідний Край, який колись геройські предки боронили своїми грудьми, який зросили потом свого тіла, важким трудом збогатили... для користування іншим.

Засумували верховини, зашуміли ліси-бори, затужили поля й гори за тими, що сліди їх стіп золото лишали... для когось.

Це виходили рідні діти в світ за очі.

І стелилася їм далека, незнана дорога. Їх безпросвітний мозок не міг збагнути всіх труднощів і небезпек. У своїй безмежній життєвій відвазі вони йшли задумані: все одно, щоби тільки інакше, як дома.

А там дома — туск і плач. Старі батьки й матері свій біль по важкій розлуці з рідними у твердій роботі топили, в тужних піснях виливали.

—o—

Переболіло тверде українське серце. Заспокоїлася велика українська родина. Бо „як жито зацвіло, прийшла вістка в село", що за океаном є вільний край, де за свою працю людина має змогу жити.

—o—

Минули роки важкі та багаті в далекосяглі події. І згадав український іміґрант, що як колись, так певно й тепер тьохкає свою милу пісню соловій, закоханий у... Рідний Край. Певно й тепер зазуляκує йому долю, хоч долі тієї ще не має... Краю Рідний, який Ти дорогий та любий! „Гей, як у Тебе там мило"... було би.

Такі згадки виринули в голові іміґрантської родини. І в неодного несеться туга по широкому океані.

—o—

І Рідний Край висилає своїх гонців, щоб його дітям тугу розвіяти, в любові й пошані запевнити, серце вірою нагріти.

Другим наворотом і на мене недостойного впав цей великий, почесний обовязок... Це „Рідна Школа", якій нарід віддав під опіку свій цвіт і надію — свою молодь, з нагоди свого „золотого ювилею" затіснює звязки з дітьми народу, які вже тимчасом виросли на свідомих, часто заслужених для нього громадян.

Оце рік добігає, відколи я ходжу поміж українську іміґрацію в Америці. За той час я укріпився в твердому переконанні, що українські люблячі діти як своїй матері забули й простили Рідному Краєві всі його вольні й невольні кривди та занедбання, всі недоцінювання, а може й легковаження з його боку. Іміґранти — як добрі рідні діти — радіють, коли можуть стати в пригоді тій землі, яка їх зростила, яка їм силу волі дала. Про це запевню всіх там, у дома.

—o—

Ріжні причини примушують мене покінчити з днем 30 червня 1932 мою теперішню діяльність і 8. липня вертатися на Рідну Землю. Найважніша з причин — небувала депресія. Тому при найліпшій волі з мого боку в Канаду тим разом не поїду.

Але навязані звязки не сміють прірватися. Рідний Край потребує тепер більше помочі, ніж коли. Особливо потребує її ця „Рідна Школа", яка велитенським матеріяльним і моральним вкладом дбає про нашу національну будучність і виховує українську молодь на гідних перемогах нашої лицарської минувшини. Для неї була американська іміграція дотепер усе щедра. Нема ніякої розумної причини, щоби ця щедрість змаліла. **Закладаючи на Рідній Землі українську школу — ратуємо націю, а ширенням рідної освіти — двигаємо добробут. Будуймо не словом, а ділом.** Нехай кожний перевірить у своєму серці, що він для „Рідної Школи" зробив, і відповідно до того поступить. Треба використати всяку нагоду, щоби цю інституцію скріпити матеріяльно; треба оминати такі легкодушні виступи, які зрушували би її морально. Найкращою допомогою буде поголовне членство в „Рідній Школі". Це заразом найлекший обовязок, бо його виконання коштує всього $1 на рік. Не тільки ювилейний рік вимагає збільшеної жертвенности на потреби „Рідної Школи", але вимагає того потреба часу й наша національна будучість.

Злучімся всі як один під прапором „Рідної Школи", станьмо в захист безпомічній українській дитині, щоб ідеал нашого покоління скріплявся й розвивався.

Дякую всім за виявлену прихильність, за щирість і всякого роду поміч; дякую з окрема всім Українським Організаціям і Пресі.

До побачення на Рідній Землі.

Лев Ясінчук,
делеґат „Рідної Школи" на Америку.
217-219 E. 6th St., New York, N. Y.

ПОДЯКА.

Я нижче підписана членица від. 48 бр. св. Андрія складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. С. за уділення мені $50 з фонду запомогового, які мені дуже придалися в прикрім положенню в моїй хоробі. Таксамо дякую сердечно всім членам дотичного відділу за ухвалення моеї просьби.

Дорогі сестри і браття Українці, вступайте всі до Союза, бо се одинокий наш батько, котрий нас в нещастю ратує.

Марія Негребецька,
Плейнс, Па.

ЧУДО, ЯКИХ МАЛО.

(Присвячую безробіттю).

Чудо, чудо, яких мало,
Що у світі днесь настало.
Це не жарти, не пусте...
Де повернеш, або станеш,
Куди тільки не поглянеш,
Чорна нужда все росте...

Життя в людях завмирає,
З нужди погань виростає,
Грязь, гнилизна, що аж страх!
Мòрди, ґрабіжі, злодійства,
Хабарництва і крутійства
Ідуть на певний собі шлях.

У них нема перепону;
Мов до певного вже трону
Ідуть доказувать чудес...
Що не всім за їх вчинки
Товсті, ситі як починки,
Впадуть голубці з небес...

М. Костишин.

Безінтересовний.

Василько й Миколка сіли власне до обіду. Василько запримітив, що на півмиску є тільки одна грушка. Зачинає голосно плакати.

— Алеж, Васильку, — питає мама — що сталося? Чого так страшно плачеш?

Бо для Миколки вже не буде грушки.

—o—

Жінка: Алеж ти зовсім не слухаєш того, що я говорю...

Чоловік: Якто?

Жінка: Я вже двічі сказала, що мусиш мені дати гроші на новий капелюх, а ти лише повторюєш: Так, так, дорогенька.

—o—

— Я маю таку маленьку кімнатку, що навіть ходити в ній не можу.

— То ще нічого! Я маю ще меншу кімнатку, бо навіть годинник не може в ній ходити.

ДОБРОДІЙНИЙ ВПЛИВ МЕДУ.

Якийсь читач чеського щоденника „Право Ліду" оповідає, що біля його домика живуть родичі, які працюють у фабриці тютюну. Їх дволітня дівчинка нездужала щось 8 місяців на катар жолудка. Вже так була змарніла, що подобала на кістяк. Лікарства не помагали. Здавалося — смерть неминуча. Хтось порадив матері, щоби лікувала дитину молоком і медом. Мати купила у згаданого читача меду. Коли втрете прийшла за фляшкою меду, сказала, що дитина скоро виздоровлює, аж вірити не хочеться. Що дня дає дитині склянку теплого молока з медом. Дитина вже по тій третій фляшці виздоровіла, лише мусіла ще більше прибрати на силах. За 14 днів мати принесла дитину, щоби той читач поглянув, яке рожеве й повне личко в неї. Дитина могла вже їсти й інші річи, одначе молоко з медом дає дитині постійно, а вона пе його радо. Колиб цей добродійний природний корм давали все дітям і більше ніж каву, чай — певно не будоб стільки хорих і недокровних.

ДОПОМОЖІМ ПОЛІТИЧНИМ ВЯЗНЯМ

До Українських Товариств і Громадян в Америці й Канаді!

—o—

Від 1919 р. у польських тюрмах постійно перебуває 100 до 300 політичних вязнів. Число їх нестійне; зростає у горячіші політичні сезони до 200 300 людей, а звичайно (як ось під сучасну пору) біля 100 українських політичних вязнів по і перед засудом перебувають у львівській тюрмі та в тюрмах корінної Польщі.

До 1930 р. опікувався ними Український Добродійний Комітет, який одначе памятної осени 1930 р. поліція розвязала, конфіскуючи усі його записки. Від тоді перебрав я, як адвокат і оборонець, на свою особисту відповідальність аґенди гуманітарної акції, тому, що політичних вязнів не можна оставляти без ніякої помочі й контакту зі світом. Опіка над ними полягає на допомозі харчами або ґрішми на поправу тюремного харчування, а кроми цього подається їм часописи, книжки, дбається о лікарську й душпастирську поміч там де цього потреба, і т. п.

Понижче подаю касовий звіт за 1931 рік. До нього запримічую:

17 до 20 вязнів у корінній Польщі одержують постійну місячну підмогу по 10 до 30 зол. ($1.10—$3.30), а кромі цього одержували вязні одноразово по 11 до 50 зол. при виході із тюрми на дорогу, при переїзді з одної до другої тюрми, на припоручення лікаря і т. п. Видатки ці означені у звіті в позиції „Допомога готівкою" й відноситься вона до усіх вязнів у Львові, в краю і в Польщі. Позиція „Допомога в натурі" відноситься у більшости до львівських вязнів. „Допомога-святочне" це видатки на святочні дарунки для усіх вязнів з нагоди свят Різдвяних, Великодних й св. Миколая. Позиція „Кухня" означає видатки на власну кухню, з якої львівські вязні одержують що дня тепле снідання й обід.

Із приходів помічається, що укр.-амер. еміґрація у першій половині 1931 р. жертвувала на політичних вязнів $1,906.34, а в другій половині звітового року вже тільки $422.90.

В дні 1 січня ц. р. осталося в касі готівкою 6,462.70 зол., то є $726.15. Готівка ця вистане до дня 31 березня ц. р., після чого, якщо до цього часу не наспіє підмога у грошах, буду приневолений спинити допомогову акцію політичним вязням. Була би це перша перерва від 1919 р. і спинення підмогк вязням відбилосяб погано на їх матеріяльному положенню, а ще гірше: підорвало би це їх моральні сили. И тому до здержання підмоги не можна довести!

Вони не жаліли свойого щастя; чиж можна їм пожаліти дрібної підмоги, яка дасть їм відчути, що вони не забуті народом, за якого кращу долю страждають.

Річні видатки виносять $4,100, — й такої суми потреба на 1932 рік. Край не може її дати, бо влада забороняє збирати жертви на цю ціль і тому, пересилаючи касове звідомлення, прохаю усі Українські Товариства й усіх Громадян в Америці й Канаді **складати жертви на політичних вязнів!**

Д-р Степан Федак, в. р.
Львів, вул. Руська ч. 20.
Львів, у січні 1932 р.

КАСОВЕ ЗАМКНЕННЯ ЗА 1931 РІК.

ПРИХОДИ:

I. Вплати на конто у „Дністрі":

			золоті:
Америка:			
Сальдо з 1930 р.		$1,330.00	
Вплинуло у I. півроці 1931		1,906.34	
Вплинуло у II. півроці 1931		422.90	
Дописані відсотки		59.58	
		$3.718.82	30,097.50
Край:			
Сальдо з 1930 р.	зол.	456.00	
Вплинуло у 1931 р.	"	1,696.35	
Дописані відсотки	"	65.40	2,217.75
II. Вплати до каси:			
Сальдо з 1930 р.	зол.	41.17	
„Ізмараґд" — зворот кавції	"	487.23	
Вплинуло з Америки	"	1,030.15	
Вплинуло з краю	"	6,677.85	8,236.45
			43,551.70

РОЗХОДИ:

Допомога:

Готівкою	зол.	9,833.56	
В натурі:			
Хліб	"	661.57	
Книжки і ґазети	"	669.92	
Зворот за харчі	"	469.40	
Кипяток на чай	"	350.00	
Світло у тюрмі	"	333.97	
Ярина й овочі	"	110.60	
Дрібні: прання, тютюн, обува	"	248.63	
Святочне:			
Маслосоюз за товари	"	1,679.34	
Нар. Торговля за товари	"	1,248.66	
Т. Пявка за мясо (вудлини)	"	249.30	
Булки, печиво, достава ітп.	"	845.00	16,099.95
Кухня:			
Т. Пявка за мясо	"	7,577.85	
Нар. Торговля за товари	"	3,048.39	
Ярина: бульба, капуста ітп.	"	2,301.61	
Маслосоюз за молоко	"	1,288.11	
Чинш за кухню	"	990.00	
Вугля	"	562.62	
Дрібні: начиння, жарівки, направки, коші ітп.	"	295.57	16,064.15
Адміністрація:			
Платні: куховарки, курзора і секретаря	"	442.60	
Порторія	"	362.25	
Чинш за канцелярію	"	316.00	
Податки й обезпечення	"	344.10	
Канцелярійні прибори	"	32.50	
Паливо і світло	"	111.45	
Дрібні: окуття, ножі, тютюн, дрібні направки ітп.	"	279.62	4,888.52
Інвентар: Баняк до кухні			30.00
Провізія від льокацій			6.33
Разом			37,089.00
Сальдо до 1 січня 1932 р.			6,462.70

Д-р Степан Федак, в. р.
С. Трач, в. р.
О. Стецура, в. р.

Львів, у січні 1932 р.

ДРАМА В САМІТНІЙ МОРСЬКІЙ ЛІХТАРНІ

—o—

Коли ідете з французької престані Бресту кораблем до острова Д'Квесан, побачите по дорозі багато острівців, які в усякій порі року загрожують плавбі корабля, головно рибальських байдаків (барок). Виглядають дуже романтично, коли бачите, як об них відбиваються филі атлянтійського океану, а не жиють на них люди. Зовсім інакше виглядають вечером.

Колиж стихне поверхня моря і сонце втопиться в ній, ожие безконечний овид маленькими світлами, що блимають із боку на бік, начеб гойдалися на филях. Помало довкола них пливуть інші світла, червоні або зелені: це рибальські байдаки. Вони зупинилися підчас ловлі, бо не мали доброго вітру, а тепер вимінають скелі, які їм означує блимаюче світло.

Це маяк (морська ліхтарня).

Струнка, висока вежечка, в яку даремно, наче біснуваті вдаряють морські филі, що людина й тут відважилася противитись природі. Море довкола піниться, филі лижуть її. Коли ідете тамтуди за дня, нерозумієте, як узагалі чоловік там дістанеться, бо в тих околицях буває вельми бурливо й трапляється дуже часто, що корабель стратить більше ніж півдня, заки вдасться причалити.

На такій то з тих ліхтарень відбулася драма, про яку оповідає собі ціле бретонське побережє.

Хора.

Жив тут молодий ліхтарник із жінкою та чотиролітньою дочкою. Не шкодило їм, що вони так відрізані від світа і дуже любилися, хоч корабель причалював тут дуже зрідка, щоби їм привезти харчів. Ліхтарник засвічував що вечора лямпи маяка, міняючись у тій роботі з жінкою. Часом брав там і донечку, яка дуже тішилася світлом. Певно й не прочував, що це світло колись уратує йому життя.

Одного дня його жінка захоріла. Зпочатку до того не привязував він великої ваги, та коли її горячка без упину збільшувалася, взяв човенце, щоби поїхати по лікаря.

Іще не доплив і до побережа, як море схвилювалося, небо затягнулося, оловяними хмарами. Поспішав до пристаневого уряду. Дали йому тут лікаря, одначе було вже запізно. Страшні филі заляли пристань, кидали малими байдаками на ланцюхах. Про відїзд годі було й подумати.

Лікар у розпуці стояв серед зливи на березі та надармо напружував очі, чи не бачить бодай світло із свого самітного маяка. Була така страшна погода, що не видно було навіть на пять кроків.

Чотири дні й чотири ночі не вгавала буря. Рибалки говорили, що такої бурі не памятають. Багато байдаків, що їх буря позривала з ланцюхів, плавали по филях довкола пристані та загрожували іншим.

Вкінці по півночі здавалося, що буря стихає. Вихор перестав кидати солоною водою у вікна прибережних домів і вже не так завивав.

Мряка впала на плесо, а ліхтарник, який мало що не збожеволів із жаху за долю жінки й донечки, побачив на раз у далечині, як світла його маяка засвітилися.

Сів із лікарем у моторовий човен та плив усією силою до ліхтарні.

Геройська дитина.

Тяжко розповісти, що за той час відігравалося в маленьких трох кімнатках маяка. Дівчинка була ще занадто молода, щоби могла все докладно розповісти. Колиж зажуреному батькові пощастило причалити до скельного побережа, на якім була збудована морська ліхтарня, ніхто не вийшов йому на стрічу. Йшов горі мокрими, ховзькими сходами.

Вже в першій кімнатці вразив його запах. Вбіг у другу кімнатку та мало що не сказився із жаху.

На ліжку лежала вже мертва жінка, а біля ліжка тулилася донечка. Зігнувся до дитини. Ще віддихала, одначе спала так твердо, що не міг добудитися її. На щастя був із ним лікар, якому це вдалося.

Щойно на другий день довідався батько, який за цю одну ніч посивів, як усе те сталося.

З плачем розповідала дитина, що мати за хвилину потім, як батько відіхав, перестала ворушитися, що вона даремно кликала маму та торгала її.

— Спала так тверто, — говорила дівчинка — що навіть не віддихала.

Потім прийшов вечір. Море лютувало, а дівчинка знала, що саме в такі дні засвічував батько ліхтарню скорше, ніж колинебудь. Узяла сірники та заступила батька. Не спала всю ніч, а рано йшла знову гасити світла, так, як це робив батько. Робила так цілу добу, та вже булаб не видержала, бо не знайшла нічого зїсти. Була така обезсилена, що булаб не пробудилася, колиб не була ще прийшла поміч у пору.

На другий день показалося, що підчас бурі блукали довкола маяка кілька кораблів, які дійсно були би розбилися, колиб не були побачили світла ліхтарні.

Кінець? Ні. Люди знають лише стільки, що той ліхтарник покинув море, не хоче й бачити солоної води. Господарить десь у Бретанії, на каменистім полі, та присягається, що на море вже його ніхто не витягне.

Термінатор.

Жебрак веде хлопця за руку та просить милостині.

Старша пані дає жебракови кілька сотиків та каже:

— Зле робите, що вчите синка жебрати.

— Це не мій син, це мій термінатор.

—o—

— Пане Лисаковський, чому ви в подорож вибираєтеся все з жінкою?

— Щоби не потребував на прощання цілуватися з нею.

Антін Чехов.

НЕСПОДІВАНА РЕВІЗІЯ

Петро Павлович Посудин їхав тройкою інкогніто до містечка, бо дістав анонім.

— Впаду на них наче лявіна, наче хуртовина! — говорив до себе, ховаючи ніс у піднесеному ковнірі кожуха. — Вони собі думають, що можна вести скандальну господарку, робити надуживання, допускатися зловживань, а все їм минеться безкарно. Ха, ха! Уявляю собі переляк, який викличе моя ревізія. То-то раз буде танець!

Коли Посудин уже доволі налюбувався розкішю сподіваного враження, яке викличе ця його несподівана ревізія, став балакати з візником, бо любив бути популярним.

— Ти знаєш Посудина? — спитав його.

— Чи я знаю його? — засміявся візник. — Самособою, всі знаємо його. Його на те й до нас прислали, щоби ми його пізнали. Щоправда, я ще не бачив його на очі, та ми всі знаємо про нього, що треба знати.

— Так? Якийжеж то чоловік?

— Добрий чоловічина — сказав візник, позіхаючи ліниво. — Розуміється на річах і хоч він тут щойно два роки, зробив багато доброго.

— Щож такого, наприклад?

— Хай Господь дасть йому здоровля... Завдяки йому дістали ми залізницю тай зробив кінець надуживттям урядників. Його попередник, то був великий драб, держав з урядниками, гнобив нарід. Тому нічим не підкупиш, не візьме ніякого гріха на свою совість.

— Слава Богу, подумав із вдоволенням Посудин — що так мене оцінюють.

— То дуже освічений чоловік — говорив дальше візник — і нітрохи не гордий. Навіть як простий чоловік прийде до нього зі скаргою, то багато не надумується, лише відразу каже запрягти, їде на місце та заводить порядок. Лише має одну слабу сторону: Він добрий, чесний, одначе... Одначе любить пити.

— А то раз! — подумав Посудин, а потім спитав голосно:

— Відкіля знаєш, що він пе?

— Я того не бачив на очі, не можу скказати. Також інші не бачили його ніколи пяного, та так загалом говорять. Коли показується між людьми, тоді не пе. Встає раненько, та ледви протре очі, вже наливає собі чарку тай так увесь день. Та, будь ласка, скажіть мені, як він це робить, що по ньому того не пізнати? Навіть носа не має червоного. Замикається в своїй кімнаті з пляшкою тай дудлить...

— Відкіля люди знають це? — думав переляканий Посудин. — Боже, такий сором!

— А потім ця справа з жінками!... Го, го, то джигун, яких мало! Я не святий, та те, що він докаже, це вже дійсно сором. Має може з десять ріжних баб. Дві жиють разом з ним: господиня Наталія та Людмила Семенівна, секретарка. Та хоч боїться Наталії та ходить на її поводах, усеж має ріжні жінки поза домом. А гарні, лише пальці лизати.

— Відкіля ти знаєш те все? — спитав подразнений достойник.

— Люди говорять. Це не так тяжко довідатися. Хто може замкнути рота службі або візникові? Тай також ті жінки хваляться перед кожним, хто хоче й не хоче слухати.

— Та він має ще одну сладість: любить несподівано зіхати на ревізію. Коли його попередник їхав кудись на ревізію, то вже місяць наперед знав це ввесь світ. Колиж приїхав на місце, то була велика парада, виїздили по нього кінпажами. Заїздив до містечка, виспався порядно, наївся та напився, а потім пішов до уряду лише так про око. Трохи накричав, наверещав, знову виспався тай вертався назад. А Посудин, як лише довідається, що десь у непорядку, то їде залізницею до найближчої стації, а відтам бере якийнебудь візок, надягне плащ, змінює голос, щоби ніхто не пізнав його, тай радіє, що впаде несподівано. Дурний! Думає, що дійсно ніхто його не пізнає. Та хто має розум, не дасть перехитрити себе.

— Якжеж його можна пізнати?

— Дуже легко. Передше його попередника пізнавали всі по твердому пястуку. Коли якийсь подорожний вибив кому зуби, то вже знали, що то робота Катрюкова. Нашого теперішнього комісаря пізнаємо по чім іншим. Звичайний подорожний поводиться як усі інші люди. А Посудин, як лише приїде, починає докоряти: То кімната невивітрена, то в печі не натоплено. Замовляє курку, овочі, конфітури. То вже тоді знають, що мають про це думати. Коли в зимі хтось їсть курку й овочі, то ніхто інший, лише Посудин. Таксамо, як лише заїде до готелю, зараз починає роздмухувати перфуми та нарікає на повітря. Тоді вже не лише властник і служба, а й найдурніший кіт і пес знають, хто це.

— То все правда! — сказав собі Посудин. — І що воно досі не прийшло мені на думку?

— Та кому залежить на тому, довідається, що він приїхав, також і без того всього. Бо навіщож телеграф? Щоби не знати як замаскувався, то вже наперед усі знають, що він має приїхати й відповідно приготовляться. Він приїздить накладати кари, то цього то того приловити на горячому вчинку. Та тут усі з того сміються. — Ах — кажуть йому в очі — ексценленція заскочив нас так несподівано! Всеж ми просимо переконатися, який у нас порядок. Тоді оглядає все, нишпорить, а потім не лишається йому нічого іншого, як тим панам стиснути щиро руку, просити чемно вибачення за несподіваний напад і похвалити їх. Це дійсно дуже цікаве! Ось маєте найліпший приклад: як я нині рано їхав на стацію з посилкою, стрінувся я з властником готелю в містечку: — Куди так спішитеся? — спитав я його. А він відповів мені: Їду до міста по добре вино й інші артикули. Сьогодні пополудні сподіваються в нас Посудина. Бачите, Посудин ще може не вистромив носа поза двері, а люди вже знають, що він приїде, вже чекають на нього страви й добре вино. — Ну, впаду на вас хуртовиною — думає собі ексцеленція — та тув уже ніхто того не боїться, бо всі приготовилися відповідно на цю гостину...

— Вертайся назад!—скрикнув Посудин. — Їдь мені зараз назад, ти дурню! кричав і трясся з люти.

А здивований візник завернув коня та відвіз дивного пасажира на стацію.

ЖАРТИ.

По нитці до клубка.

Чотири багаті Жиди грали в карти. Один з них програв 12 тисяч долярів і так цим схвилювався, що його грець побив (помер на апоплексію). Грачі нараджуються, якби то уважливо повідомити про це його жінку. Вкінці один з них годиться полагодити цю справу. Їде до вдови та каже:

— Я хочу вам сказати, що сталася одна мала неприемність.

— Яка?

— Ваш чоловік мав пеха при картах і програв дві тисячі долярів.

— А що то вас обходить? Його стати на це; він може програти навіть пять тисяч.

— Та бо він програв більше, ніж пять тисяч.

— А що кому до того? Він собі може програти і більше. Як хоче, то програє навіть вісім тисяч.

— Та бо він програв усі дванацять тисяч.

— Що?! Дванацять тисяч! А то шулер! А щоб його шляк трафив!

— Я саме хотів це вам сказати, що він його вже трафив.

Теперішні діти.

„Забавмося в подруже“ — каже Люся до Володка.

„Добре“—відповідає Володко— „але перше мусиш піти до мами й узяти десять центів. Хіба ти думаєш, що я оженюся з тобою без посагу?“

— Знаєш, моя теща їздила аж до Карльсбаду на лікування і... подумай собі!... втратила 40 фунтів.

— Що за чудова думка!! Моя теща важить сто шісдесять фунтів, намовлю її, щоби поїхала чотири рази.

— В нинішніх часах дівчина має подвійну журу.

— Якжеж це?

— Бо перша жура, щоби її віддати, а коли вже має чоловіка, щоби знайти для нього якесь становище.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє усіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 2. липня, в годині 7.30 ввечір, в Німецькій Гали, там де завжди. Проситься членів прибути як один, бо це є важний мітінг. Неприсутний член буде караний після статута. — Іван Габрилович, предс.; Василь Матвіяс, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська січ, від. 388, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 3. липня, в годині 1-ій пополудни, в У. Н. Домі, 4-та і Ворд ул. Члени довгуючі більше як за два місяці, будуть суспендовані. Проситься усіх членів прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. Контрольори, М. Дмитриків, С. Коваль і Н. Рубаш, здадуть звіт з піврічного діловодства. — Стефан Верещак, секр.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

73

Вояки цезаря били в двері великими дрючками й часами здавалося, що вони двері висадять. Дошки гнулися під ударами й зі страшним лоскотом знову випрямлялись та знову замикались. Здавалося, безконечними були оті методичні удари кількох десятків людей, що гатили тараном у двері. Преклярус керував обороною дверей і уважно приглядався до того, чи не піддаються де їх засуви, або ретязі. На щастя, двері витримували сильні удари.

Нарешті вояки переконалися, що годі гаяти час, бо двері не піддаються їх ударам. Треба братися за іншу зброю, а саме за метавку. Це такий прилад, що жбурляє далеко камінням. Його вживали ще старі Римляни. Вояки скоро пририхтували в певному місці метавку й наносили до неї потрібне для бомбардування їх каміння. Вояки працювали вправно, методично й без гамору. Вони мали перед собою людей, котрі не були встані боронитися.

Скоро Тарзан та його друзі почули, як почали в стіну, а особливо біля вікна, бити камінням. Вояки знали найслабше місце стіни, що було на стиконі скленіня вікна зі стіною, а тому ввесь час поволі, але постійно влучали в одно й тесаме місце. Стіна вже над вікном трісла й здавалося, що наступають останні хвилини для Тарзана та його приятелів. Стіни почали щораз більше тріскати. Довкола метавки стояли кілька десятків вояків, готових добити Тарзана з його „військом“.

В глибині підземелля сиділи розлючені малпи, які враз із Тарзаном дібралися сюди. Вони готові були кинутися на кожду людину, що була перед ними, бо отсі методичні удари каміння й тріскання стіни їх остаточно виводили з рівноваги. Тарзан чимало намозолився, щоб їх утримати й не дозволити кинутися на приятелів Тарзана. Нараз почувся сильний луск стіни, яка довкола вікна почала валитись, а одночасно вони рушили до підземелля.